

KEYS STADI METODINING AUDITORIYA VA AUDITORIYADAN TASHQARI MASHG'ULOTLARDA QO'LLANILISHI

Zarifa Shamirzayeva Xudoyorovna

Ingliz tili kafedrası doktoranti, Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti

E-mail: zarifashamirzayeva@gmail.com

Annotatsiya: Keys stadi usuli afzalliklari, jamoada ishlash, tahlil qilish, taxminlar va xulosalar bilan ishlash, taqdimot ko'nikmalarini rivojlantirish, muammoning eng samarali yechimini topish qobiliyati, real ijtimoiy, iqtisodiy va biznes vaziyatlardan foydalanadigan interfaol o'qitish usulidir.

Kalit so'zlar: ilg'or usul, shaxslararo muloqot, tanqidiy fikrlash, professional yondashuv, asoschisi Sokrat.

Muayyan o'quv vaziyatlarini tahlil qilish (keys-stadi usuli) - bu quyidagi yo'nalishlar bo'yicha ko'nikmalarni oshirish va tajriba orttirish uchun mo'ljallangan o'qitish usuli: axborot bilan ishlashni aniqlash, tanlash va muammolarni hal qilish; axborot va dalillarni tahlil qilish va sintez qilish; taxminlar va xulosalar bilan ishlash; muqobillarni baholash, qaror qabul qilish, boshqa odamlarni tinglash va tushunish; bular guruhda ishlash malakalaridir. Keys-stadi usuli yoki aniq vaziyatlar usuli - bu aniq muammolarni - vaziyatlarni hal qilish orqali o'rganishga asoslangan faol muammoli vaziyatni tahlil qilish usuli. Keyslarni o'rganish usuli o'yindan tashqari simulyatsiya faol mashg'ulotlariga tegishli. Bu usulning bevosita maqsadi quyidagilardan iborat: talabalar guruhi muayyan vaziyatda yuzaga kelgan vaziyatni tahlil qilish va amaliy yechimni ishlab chiqish uchun birgalikda ishlaydi, taklif qilingan algoritmlar va berilgan muammo kontekstida eng yaxshisini tanlaydi. Keys-stadilar - bu sinfda keyingi tahlil qilish uchun faktik ma'lumotlar asosida maxsus ishlab chiqilgan aniq vaziyatlarni o'rgatish. Keysda talabalar "jamoada ishlash", tahlil qilish va boshqaruv qarorlarini qabul qilishni o'rganadilar. Ish

murakkab hodisa bo'lib, u eng real rasm va aniq faktlarni o'z ichiga olishi va barqaror xususiyatlar to'plamiga ega bo'lishi kerak. Har bir holat quyidagi jihatlarni o'z ichiga olishi kerak: muammo, ziddiyat, rol, hodisa va faoliyat, vaqtinchalik va fazoviy. Talabalarning vazifasi taklif etilayotgan vaziyatni tushunishdir, uning tavsifi nafaqat amaliy muammoni, balki ilgari o'zlashtirilgan murakkab bilimlarni ham aks ettiradi, muammoni ifodalaydi va tavsiflaydi va muammoni hal qilishga olib keladigan faoliyat algoritmini ishlab chiqadi. Keys-metod usulining afzalliklari. Keys-stadi usulining keng ko'lamli ta'lim muammolari va imkoniyatlari mavjud:

- yangi bilimlarni o'zlashtirish va umumiy g'oyalarni rivojlantirish;
- o'quvchilarning o'z-o'zini tanqidiy va strategik tafakkurini rivojlantirish, muqobil fikrlarni tinglash va ko'rib chiqish, o'z nuqtai nazarini bayon etish qobiliyati;
- murakkab va tuzilmagan muammolarni tahlil qilish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirish;
- sog'lom fikrni, qaror qabul qilish jarayoni uchun mas'uliyatni, muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirish;
- malaka oshirish faoliyati va ularni amalga oshirish;
- jamoada ishlash qobiliyati;
- muammoning eng samarali yechimini topish qobiliyati.
- muammoli o'qitish tamoyillaridan foydalanish - real muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish, muammoli sohaning yagona guruhida ishlash qobiliyati;
- jamoa tuzish ko'nikmalarini rivojlantirish;
- oddiy umumlashtirish malakalarini rivojlantirish;
- taqdimot ko'nikmalarini rivojlantirish;
- matbuot anjumani o'tkazish ko'nikmalarini rivojlantirish, savolni shakllantirish, javobni asoslash.

Ushbu metod nazariy bilimlarni amaliy masalalarni yechishda qo'llash vositasidir. Usul talabalarning tanqidiy fikrlashini, o'z dalillarini ifodalash uchun muqobil nuqtai nazarni tinglash va ko'rib chiqish qobiliyatini rivojlantiradi. Ushbu

metod yordamida talabalar tahliliy va baholash ko'nikmalarini namoyish etish va yaxshilash imkoniyatiga ega bo'ladilar, muammoning eng samarali yechimini topish uchun jamoa bo'lib ishlashni o'rganadilar. O'qitishning interfaol usuli bo'lgan holda keys-stadi usuli o'quvchilarda ijobiy munosabatni uyg'otadi, materialdan nazariy va amaliy foydalanishni rivojlantirishni ta'minlaydi. Bu talabalarning kasbiy mahoratiga ta'sir qiladi, ularning kamolotiga yordam beradi va o'qishga qiziqish va ijobiy motivatsiyani yaratadi. Shu bilan birga, bu usul o'qituvchining fikrlash tarzi, uning o'ziga xos paradigmasi bo'lib xizmat qiladi, bu esa o'z ijodini yangilash uchun boshqacha fikrlash va ishlashga yordam beradi. Keys-stadi usuli xorijda iqtisod, menejment fani va biznesni o'qitishda eng ko'p qo'llaniladi. Bundan tashqari "ilg'or" faol o'qitish usullaridan biri hisoblanadi. Keys-stadi usuli talabalarning tayyorgarligini, mustaqil ishlash ko'nikmalarining mavjudligini talab qiladi; talabalar tayyorgarligining yetishmasligi, yomon motivatsiya ishning yuzaki muhokamasiga olib kelishi mumkin. O'qituvchilar o'quvchilarning qiziqishi, standarti va talablaridan kelib chiqqan holda mavzularni tanlashlari kerak. Bundan tashqari, mavzularni tanlash talabalarni muhokama qilinadigan vaziyatlarga o'zlarini jalb qilishlari kerak. Til o'qituvchilari uchun dolzarb masalalar bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan original misollarni yaratish ancha oson. Keys-stadi usuli professional chet tilini o'rgatishda eng samarali interfaol ta'lim usullaridan biridir. Usulning mohiyati talabalarning chet tili bo'yicha sun'iy ravishda yaratilgan kasbiy muhitda mustaqil faoliyati, bo'lajak mutaxassisning ijodiy faoliyati uchun zarur bo'lgan nazariy tayyorgarlik va amaliy ko'nikmalarni uyg'unlashtirishdir. Ilmiy adabiyotlarda keys-stadi usulining turli ta'riflarini topishingiz mumkin va bu usulning turli nomlari mavjud. Shunday qilib, A.P. Panfilova vaziyatni o'rganish usulini va uning xilma-xilligini vaziyatni tahlil qilish usuli bilan qanday ajratishni ko'rib chiqadi. TN. Gorbatov va S.V. Rybushkina ta'kidlaganidek: "Til muhiti mavjud bo'lmaganda, ushbu usul bo'lajak mutaxassislar chet tilida professional kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishi kerak bo'lgan faol og'zaki amaliyotdan foydalanish uchun real imkoniyat yaratadi". M.V. Zolotova "bu usul o'qish, gapirish va tinglash ko'nikmalarini rivojlantiruvchi yaxlit professional

yondashuv deb hisoblaydi. Keys metodi real ijtimoiy, iqtisodiy va biznes vaziyatlardan foydalanadigan interfaol o'qitish usulidir. Talabalar vaziyatni mustaqil ravishda tekshirishlari, muammoni tushunishlari, mumkin bo'lgan yechimlarni taklif qilishlari va eng yaxshisini tanlashlari kerak. Ishlar faktik materiallarga asoslanadi yoki professional vaziyatga yaqindir. Keys-stadi texnikasi 19-asrning 20-yillarida Garvard biznes maktabida ishlab chiqilgan. Ammo uning g'oyalari qadim zamonlardan kelgan. Uning birinchi ijodkorlaridan biri Sokrat edi, u ko'p narsani tushundi ko'p asrlar oldin, tayyor shaklda olingan bilim unchalik qimmatli emas va shuning uchun o'z tafakkurining mahsuli kabi mustahkam emas. U o'qituvchining vazifasini o'quvchilariga qaysidir ma'noda qornidagi bola kabi, ularning boshida mavjud bo'lgan bilimlarni mustaqil ravishda "o'zlashtirishga" yordam berishda ko'rdi. Ming yillar o'tgach, asoschisi Sokrat bo'lgan usuldan foydalanish ta'limda aqliy burilish nuqtasi hisoblanadi va amaliy tadqiqot usuli deb nomlanadi. M. Dolgorukov keys-stadi usulini "ilg'or" o'qitish usuli sifatida belgilaydi va uning kuchli tomonlarini ta'kidlaydi: bitta muammoli sohada guruhlarda ishlash qobiliyati; muammoli ta'lim tamoyillaridan foydalanish; talabalarga nafaqat bilim, balki nazariy tushunchalarni chuqur anglash imkoniyati; o'z faoliyat modellarini yaratish qobiliyati, ma'lumotlarni oddiy umumlashtirish ko'nikmalarini rivojlantirish. Keys-stadi metodi tanqidiy fikrlash va shaxslararo muloqot ko'nikmalarini rivojlantiruvchi talabaga yo'naltirilgan o'qitish usulidir. Bu usuldan talabalarni chet tilidan darsda maksimal darajada foydalanishga undash mumkin. Usul tilni o'rganish uchun juda mos keladi va aniq bilim yoki ko'nikmalarni o'zlashtirishga emas, balki talabalar va o'qituvchilarning umumiy intellektual va kommunikativ salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan. Usulning mohiyati talabalarning sun'iy ravishda yaratilgan kasbiy muhitda mustaqil chet tilidagi faoliyatida yotadi va kasbiy sohada ijodiy faoliyat uchun zarur bo'lgan nazariy tayyorgarlik va amaliy ko'nikmalarni uyg'unlashtirishga imkon beradi. Keysni o'rganish usuli universal emas va ayniqsa chet tillarini o'qitishning boshqa usullari bilan birgalikda muvaffaqiyatli qo'llaniladi, chunki u o'z-o'zidan tilni majburiy standart bilishni talab qilmaydi. Muammo tushunilishi unchalik qiyin bo'lmagan va

o'quvchilarning saviyasiga mos bo'lgan amaliy ish mavzularini tanlashda. Shunday qilib, talaba keysda keltirilgan ishni mustaqil ravishda ko'rib chiqadi, uni chuqurroq o'rganadi, muhokamaga qo'yilgan o'z qarorini bashorat qilishi va ko'rsatishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Долгоруков А.М. Case study как способ понимания // Практическое руководство для тьютера системы Открытого образования на основе дистанционных технологий. М.: Центр интенсивных технологий образования, 2002. С. 21-44
2. Панфилова А.П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Изд. центр «Академия», 2009. 192 с.
3. Newble, D. and R. Cannon. A Handbook for Teachers in Universities and Colleges: A Guide to Improving Teaching Methods. New York: Kogan Page, 1989.
4. Bean, J.C. Engaging Ideas: The professor's Guide to Integrating Writing, Critical Thinking, and Active Learning in the Classroom. San Francisco: Jossey-Bass, 1996.
5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. Учебное пособие./ Г.К. Селевко – М.: Народное образование, 1998. - 256 – 258 с.
6. Pregent, R. Charting Your Course: How to Prepare to Teach More Effectively. English edition. Madison, WI: Magna, 1994.
7. Prichard, K.W. and R. M. Sawyer, eds. *Handbook of College Teaching: Theory and Applications*. Westport, CT: Greenwood, 1994.
8. Горбатова Т.Н., Рыбушкина С.В. Использование метода кейсов при обучении иностранному языку в рамках профессиональной языковой подготовки в неязыковом вузе // Молодой ученый. 2015. № 7. С. 741-743.
9. Золотова М.В., Демина О.А. О некоторых моментах использования методов кейсов в обучении иностранному языку // Теория и практика общественного развития. 2015. № 4.